

фінансування подолання цих негативних явищ є надання фінансової допомоги на дослідження та розвиток у сфері АПК обсягом 99,6 млн. грн. у 2009 р. Це менше на 54,9 млн. грн. або на 64,0 % порівняно з 2008 р. На жаль, розвиток сільського господарства отримує недостатню державну підтримку за рахунок коштів державного бюджету.

Висновки. Основними завданнями бюджетної політики України на 2011 р. є: закріплення досягнутих темпів економічного зростання; створення сприятливих умов для детінізації економіки; розвитку підприємницької діяльності; поліпшення інвестиційного клімату. Пріоритетними напрямками є: наближення мінімальної зарплати до прожиткового мінімуму; підвищення заробітної плати працівникам бюджетних установ; раціоналізація системи соціальних пільг; визначення механізмів погашення знецінених грошових заощаджень. Збільшення доходів держбюджету має відбуватися за рахунок поліпшення податкового законодавства.

Література:

1. Агропромисловий комплекс у системі зовнішньоекономічної діяльності в Україні [За ред. П.Т. Саблука]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 242 с.
2. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції: [Монографія] / М. Бетлій, О Бородіна, С. Бородін [та ін.]; [за ред. О.М. Бородіної]. - Ужгород: ІВА, 2006. - 496 с.
3. Державне регулювання економіки: [навчальний посібник] / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко [та ін.; вид. 2-ге, допрац. і доповн.]. – К.: КНЕУ, 2004. – 440 с.

УДК 334.012.64:631.115.13

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

***Скрипник С.В., к.е.н., доцент, Шепель І.В., к.е.н., доцент,
Херсонський державний аграрний університет***

Проаналізовано стан та проблеми розвитку фермерських господарств у сільській місцевості. Обґрунтовано необхідність створення комплексної програми сприяння розвитку сільського підприємництва. Запропоновано систему заходів щодо сприяння розвитку фермерських господарств.

The state and problems of farmers in rural areas. The necessity of a comprehensive program to promote rural entrepreneurship. The system of measures to promote private farms.

Постановка проблеми. Нині світові тенденції розвитку економіки характеризуються бурхливими процесами глобалізації, поглибленням взаємодії національних економік різних країн. Це відкриває нові можливості для розвитку малого і середнього підприємництва, особливо фермерських господарств, що має сприяти вирішенню проблем зайнятості сільського населен-

ня, реалізації потенціалу аграрного сектора національної економіки. Проте сьогодні перед фермерськими господарствами стоять нові завдання: докласти зусиль щодо збереження населення у сільській місцевості та запобігти його міграції у міста, адже нині у сільській місцевості України проживає майже третина населення країни (14,6 млн. осіб) [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових праць, присвячених рівню зайнятості населення у фермерських господарствах, на особливу увагу заслуговують праці вітчизняних учених: О. Гудзь, М. Дем'яненко, І. Кириленка, Т. П. Лайка, М. Маліка, Д. Олійника, П. Саблука та ін.

Постановка завдання. Необхідно проаналізувати стан та проблеми розвитку фермерських господарств у сільській місцевості та дослідити рівень зайнятості населення для визначення перспективних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах особливо важливого значення набуває проблема припинення зниження продуктивності праці, яке спостерігається у фермерських господарствах.. Зростання продуктивності праці сприятиме не лише збільшенню обсягу створених матеріальних благ, але й сприятиме економії робочого часу, що є важливим соціально-економічним проявом підвищення ефективності виробництва. Особливо важливого значення зростання продуктивності праці набуває тепер, оскільки у зв'язку з погіршенням демографічної ситуації зменшується приплив працездатного населення у сільську місцевість. Остання тенденція є закономірною, а її наслідком є зростання безробіття у сільській місцевості (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівня основних показників демографічних процесів в Україні, 1990-2008 рр.*

Показник	Роки					Зміна показників 2008 р., % (+,-)	
	1990	1995	2000	2005	2008	1990	2000
Усе населення, млн. осіб	51,9	51,3	48,9	46,9	46,1	88,8	94,3
у т.ч. у сільській місцевості	6,8	16,5	16,0	15,0	14,6	86,9	91,3
– з них зайнятих – всього	4,6	4,5	43,3	4,0	3,3	-1,3	-1,0
– найняті працівники – всього	4,3	4,2	2,7	1,4	1,0	-3,4	-1,5
Частка сільського населення, %	32,4	32,2	32,7	32,0	31,7	x	x
Кількість народжених, тис. осіб – всього, у т.ч. у сільській місцевості	657,2 214,4	492,7 184,5	385,1 147,1	426,1 141,8	510,6 170,0	77,7 80,4	132,6 115,6
Кількість померлих, тис. осіб – всього, у т.ч. у сільській місцевості	629,6 272,5	792,6 316,2	758,1 301,0	782,0 310,0	754,5 291,6	119,8 107,0	99,6 96,9
Природний приріст, тис. осіб, у т.ч. у сільській місцевості	27,6 -58,1	-299,7 -131,7	-373,0 -153,9	-355,9 -168,6	-243,9 -121,6	x x	x x

* [1, 2]

Звільнені із підприємств і організацій селяни змушені працювати переважно лише в особистих селянських господарствах та у приватному бізнесі. Разом із зареєстрованими безробітними їх тепер майже 3 млн. осіб. Ще майже 1 млн. осіб сільських мешканців – приховані безробітні. Всього майже 4 млн. осіб із 8 млн. працездатних (50,0 %) не мають стабільного місця роботи і надійних джерел доходів. Надзвичайно загрозливою ситуацією для сільських поселень є й те, що близько 1 млн. найактивніших їх мешканців перебуває на тимчасових заробітках поза межами своєї країни і сім'ї, в ближньому та далекому зарубіжжі.

Необхідно відзначити, що оплата праці зайнятих у сільському господарстві тривалий час залишається найнижчою серед галузей економіки і складає близько 48,0 % від загального середнього рівня, не досягаючи навіть межі малозабезпеченості. Доходи сільських жителів є найнижчими в країні. Майже 60,0% мешканців сільської місцевості знаходяться за межею бідності. З року в рік зменшуються споживчі витрати селян, особливо на непродовольчі товари й послуги. Як наслідок, погіршується демографічна ситуація в сільській місцевості.

Як показує проведений нами аналіз, у країнах з розвинутою економікою (країни ЄС, Німеччина, Великобританія, Нідерланди та ін.) такі проблеми вирішуються шляхом диверсифікації видів діяльності сільського населення, розробки та втілення програм сталого розвитку села, що передбачають ефективне використання людських і природних ресурсів, розвиток підприємництва, місцевої промисловості, сільського туризму, створення необхідних умов для гідного життя селян, збереження культурних цінностей села тощо [3]. А в Україні є значний потенціал для пом'якшення негативного впливу від скорочення робочих місць у сільському господарстві, насамперед, через розвиток сфери послуг, яка у сільській місцевості практично не розвинена.

Тільки розвиток сільського підприємництва здатен відновити соціальну сферу села, яка зараз знаходиться у стані занепаду. Цей рецепт є універсальним для вирішення проблем сталого розвитку сільської місцевості в усіх розвинених країнах [2]. Оскільки Україна прагне стати членом ЄС, доцільно зауважити, що державна підтримка заходів розвитку сільської місцевості сприятиме розвитку сільського господарства, а фінансування відповідних заходів із державного бюджету, за правилами СОТ, не обмежується. Але чи не найбільшим внеском заходів із розвитку і підтримки сільського підприємства стане сприяння поступовій зміні менталітету селян у напрямку ринково-орієнтованих зразків поведінки.

У всіх фермерських господарствах необхідно забезпечити повне використання трудових ресурсів протягом року, раціональне використання робочої сили, на кожному трудовому процесі досягнення нормальної інтенсивності праці і підвищення її продуктивності. Раціональна організація праці, дієва система матеріального і морального стимулювання дозволяють більш повно використовувати трудові ресурси в кожному виробничому процесі. Чинники, які формують режим відтворення трудового потенціалу фермерських господарств, поділяються на дві групи: організаційні та соціальні.

До першої групи належать: відновлення поколінь працівників за рахунок поповнення чисельності їх контингентів; визначення рівня забезпечення господарств трудовим потенціалом; формування здатності до праці й постійне підвищення фахової кваліфікації; створення умов для ефективного використання трудового потенціалу; зниження сезонності праці на селі; відповідність рівня оплати праці розміру трудових вкладень. До другої групи відносять: забезпечення сільського населення пристойним житлом, комунальними послугами, впорядкованими дорогами, медичним обслуговуванням, закладами освіти, культури, фізичного виховання, торгівлі, громадського харчування, зв'язку тощо.

Особливої уваги заслуговує проблема низького рівня знань та професійних навичок працівників сфери малого підприємництва. Це одна зі сфер, яка потребує державної фінансової підтримки. Підприємці та наймані працівники, більшість з яких отримали освіту в радянські часи, потребують знань з основ підприємництва, фінансів, права, проте здобути їх не мають можливості, враховуючи високу вартість навчання у вищих навчальних закладах. Розв'язання проблем розвитку інфраструктури і запровадження навчальних програм упирається у кошти. Необхідність залучення та підвищення ролі держави у вирішенні вказаних проблем - поки що в проекті.

Крім того, на селі необхідно найближчим часом вирішити наступні питання: створення в сільській місцевості кооперативів із заготівлі та реалізації продукції, де працюватимуть самі селяни. Варто побудувати у кожному районі окремі ринки на пайові вклади селян із відповідними виставковими павільйонами, демонстраційними майданчиками, службами сервісу, відкрити торгові павільйони на діючих ринках, де право продажу мали б тільки товаровиробники. Крім того, розширити діяльність кредитних спілок, кооперативних структур, дорадчих служб у сільській місцевості. Для їх створення уже є відповідна законодавча база. Правда, за винятком останніх.

Дорадництво – а це цілий спектр консультативно-інформаційних, правозахисних, методичних і навіть технологічних послуг – за вмілої організації сприяло б створенню на селі десятків додаткових робочих місць. Але для цього необхідно прийняти Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність", проект якого знаходиться у Верховній Раді України. Нагальним заходом є проведення предметної інвентаризації нормативно-правової бази, що стосується підприємницької діяльності в аграрному секторі. Тут стільки усіляких міні-законів з доповненнями, поправками та уточненнями, що сам законодавець не може у них розібратися, не кажучи вже про селянина [4].

Треба покінчити із дискримінацією підприємницької діяльності на селі, поставивши усіх сільськогосподарських виробників у рівні умови. Йдеться про гарантію усім підприємцям аграрного сектора рівних прав та можливостей для отримання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних ресурсів. Така схема передбачена в редакції Закону України "Про фермерське господарство" та Закону України "Про особисте селянське господарство", які прийняті Верховною Радою. Моніторинг законодавства показав, що для того, щоб дійсно запрацювали Закони, необхідно внес-

ти зміни до 15 законів, де влада має гарантувати підприємцям стабільність та рівноправні умови ведення бізнесу на селі.

Вирішення перелічених проблем, безумовно, сприятиме розвитку фермерських господарств на селі. Український селянин, по суті, вже народжується власником. Він від природи вже ринковик, адже має найдорожчу власність – землю, що є не просто товаром, а товаром безцінним, оскільки лише вона одна здатна виробляти харчову продукцію. А це теж товар. Причому товар у багатьох випадках стратегічний, бо безпосередньо стосується продовольчої безпеки держави. Тому ставлення держави до сільського підприємця має бути особливо уважним, а підтримка – максимально вагомою, щоб дійсно по-державному дбати про стратегічні інтереси України.

Висновки. Враховуючи значущість малого підприємництва для розвитку українського села і економіки держави в цілому, у зв'язку з невідкладністю розв'язання проблемних питань, які стримують розвиток малого підприємництва на селі, ми пропонуємо: створити у сільській місцевості робочу групу у складі представників Комітетів Верховної Ради України, міністерств, відомств, громадських підприємницьких об'єднань, науковців.

Література.

1. Статистичний щорічник України за 2009 рік. – К.: Консультант, 2010. – С. 343 – 351.

2. Демографічна ситуація в Україні у 2008 р. Експрес-випуск. – К.: Держкомстат України, 2009. – С. 4, 7, 9, 17.

3. Майєр Д. Основні проблеми економіки розвитку [Пер. з англ.] / Антон Філіпенко [кер. проекту та наук. ред.] / Д Маєр, Д. Раух, А Філіпенко. – К. : Либідь, 2003. – 684 с.

4. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва / М.Я. Дем'яненко, П.Т. Саблук, П.І. Гайдуцький та ін. / [За ред. М.Я. Дем'яненка]. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 645 с.

УДК 338.439.5:633.1

ВИСВІТЛЕННЯ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ

*Собченко А.М., к.е.н., доцент,
Херсонський державний аграрний університет*

Висвітлені основні аспекти подання електронної податкової звітності платниками податків. Визначені основні вимоги до платників податку та можливі проблеми їх подання.

Highlights the key aspects of e-filing tax reports taxpayers. The basic requirements for taxpayers and potential problems of their submission.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день активно впроваджується подання звітності в електронному вигляді як крок до розвитку інформацій-